

Slovenski dom

Stev. 223.

V Ljubljani, ponedeljek 3. oktobra 1938.

Leto III.

Nemška vojska mirno zaseda sudetsko zemljo Hitler bo danes vkorakal v Heb

**Henlein - nemški komisar za sudetske pokrajine - Uvajanje nemške uprave
v sudetske kraje - Prva Henleinova določila - V ČSR je mir**

Beureuth, 3. okt. o. Uradno poročajo, da bo danes prišel v Heb na češkem kancler Hitler in sicer med 12. in 13. uro. Hitler bo korakal v Heb na čelu nemške vojske.

Berlin, 3. oktobra. o. Kancler Hitler bo obiskal sudetsko nemško ozemlje takoj, ko bo nemška vojska končala z zasedbo določenih pasov. Obiskal bo najprej Heb in sicer po vsej verjetnosti že danes. V Hebu po odhodu češkoslovaške vojske prebivalstvo z vso naglico okraša domove s cvetjem in zastavami za sprejem Hitlerja.

Včeraj je voditelj sudetskih Nemcev Konrad Henlein obiskal Asch, kjer se je po daljšem času zopet videl z ženo in otroci.

Čsl. oblastva so izpraznile Heb in okoliške kraje. Skupaj z vojsko in orožništvom se je umaknila tudi narodna milica. Še ponoči je prevzela oblast organizacija sudetskih Nemcev, ki vzdaj vzdržuje red skupaj s prostovoljsko organizacijo. Prav tako so čsl. oblastva zapustila tudi Františkov Lázny, toda pred njihovim odhodom je prišlo do spopada med sudetskimi Nemci in čsl. vojaštvom. En sudetski Nemec je bil ubit.

Berlin, 3. oktobra. Vrhovno poveljstvo nemške vojske poroča: Nemške čete pod poveljstvom generala von Becka so prekorčile 2. oktobra ob 13. dosegli nemško-češkoslovaško mejo v Oberlausitzu pri Rumburgu in Friedlandu ter začele zasedati ta odsek po sporazumu, ki je bil podpisan v Münchenu 29. septembra. Čete generala von Loebja so začele ob 13. prodreti čez Vltavo.

Za državnega komisarja v sudetsko-nemškem ozemlju je Hitler postavil Konrada Henleina.

Istočasno, ko je Hitler imenoval Konrada Henleina za komisarja, je bil podpisan odlok o upravi sudetsko-nemških pokrajin. Ta odlok pravi, da zasedba teh pokrajin po nemški vojski pomeni istočasno tudi prevzete uprave nad temi pokrajinami. Na njihovo čelo je postavljen državni komisar Nemčiji, ki je neposredno podrejen Hitlerju. Sedanje pravno stanje v teh pokrajinah bo ostalo tudi nadalje v veljavi, dokler ne izide drugačen odlok, seveda v kolikor ni v nasprotju s tem, da nemške oblasti zavzamejo te pokrajine.

Uradno poročajo: Potovanje zasebnikov iz Nemčije v sudetske kraje, ki jih zaseda vojaštvo, je da nadaljnega prepovedano. Prepovedani so tudi poleti zasebnih letal. Izvezti so edino sudetsko-nemški begunci in osebe, ki imajo posebno legitimacijo pristojnega državnega policijskega urada.

Vrhovno poveljstvo nemške vojske sporoča: Čete generala von Loebja so včeraj zasedle postojanke, kakor določa pogodba v Münchenu. V Valeriu so nemške vojske navdušeno pozdravljale. Čete generala von Becka so prav tako zasedle določene postojanke in kraje. Čim so zasedle meje vzdolž stare meje rajha vzhodno od Hemsdorfa, Georgenthala ter ob črti Friedland in Weissbei, jim je tudi nemško prebivalstvo priredilo veličasten sprejem.

Berlin, 3. oktobra. AA (DNB) iz Ascha poročajo, da je izdal Konrad Henlein takoj ob svojem prihodu v Asch poslanico, v kateri pravi med drugim: Naša sedanja naloga je ta, da zagotovimo svojemu narodu vsega sudetskega ozemlja tudi tiste pokrajine, ki bo v njih plebscit. Še enkrat bomo svetlo pokazali, da stoji sudetski Nemci zvesto in strnjeno za svojo Veliko Nemčijo.

V smislu včerajšnje Hitlerjeve odredbe ostane na sudetskem ozemlju edina politična organizacija stranka sudetskih Nemcev.

V svojstvu komisarja rajha je izdal Henlein sledečo odredbo:

1. Vse organizacije sudetsko-nemške stranke morajo začeti takoj spet delovati.

2. Sedež vodstva sudetsko-nemške stranke ostane v Chebu vse dotlej, dokler se ne določi nov sedež.

3. Iz sudetsko nemških prostovoljskih oddelkov se morajo odpustiti vsi tisti, ki so bili politični vodje stranke ter mestni ali občinski svetovlci, člani okrožnih odborov. Vsi morajo takoj začeti opravljati svoje dolžnosti.

Snoči je bilo po radiu sporočeno, da se bodo sudetski Nemci, ki so zbežali iz Češkoslovaške v Nemčijo, vrnila na svoje domove. Šele ko bodo nemške čete popolnoma zavzele sudetsko pokrajino, se bo ta vrnitev Nemcev izvedla po skupnih transportih.

Žrtev za žrtvijo

ČSR je pripravljena ugoditi tudi madžarskim zahtevam

Pogajanja z Madžarsko se začno te dni

Praga, 3. okt. Češkoslovaška vlada je izdala uradno poročilo, v katerem pravi, da je sklenila rešiti se vprašanje madžarske manjšine, ker so sklepi v Münchenu tudi madžarsko vprašanje predstavili iz prvotnega češkoslovaškega okvira na mednarodno področje. Češkoslovaška vlada je na isti seji, na kateri so sklenili ugoditi poljskim zahtevam, sklenila, da začne reševati se to vprašanje. Zato je predlagala Madžarski ustanovitev mešane češkoslovaško-madžarske komisije strokovnjakov, da sestavi predloge za rešitev madžarskega manjšinskega vprašanja. ČSR je storila to iz želje po miru, za katerega je že toliko žrtvovala.

Ta svoj sklep je Češkoslovaška sporočila tudi romunski in jugoslovanski vladi.

Budimpešta, 3. oktobra. Madžarski ministrski predsednik Bela Imredy je imel po radiu govor, v katerem je med drugim dejal: Zastopniki štirih

Praga, 3. oktobra. AA. (ČTK) Popoln mir in red vladata v vsej Češkoslovaški. Le nekaj brez-pomebnih incidentov je bilo v obmejnih pasovih. Zasedba krajev, ki bo izročeni Nemčiji, poteka v miru in brez incidentov. Nemška vojska drži popoln red.

Čsl. radija opozarja prebivalstvo pokrajin, ki bodo izpraznjene in onih, v katerih bo plebscit, na agitacijo, ki se vrši po tujih radiopostajah in ki ima ta namen, da bi čim več ljudi pripravila do tega, da bi zapustili svoje domove. Očividno gre ta agitacija za tem — pravi čsl. radija — da bi čim večje število prebivalstva zapustilo te kraje in bi se na ta način zmanjšalo število volilcev, ki bi oddali svoj glas za Češkoslovaško. Na koncu svojega poročila je omenil čsl. radija tudi to, da bi pravica opcije veljala za vse kraje brez ozira na to, ali jih bodo odstopili Nemčiji z ali brez plebscita.

velesil so si pridobili v Monakovem velike zasluge, ker so našli v nekaj urah miroljubno in pravično rešitev. Madžarska se v prvi vrsti zanima za to, če so zastopniki štirih velesil v Münchenu sprejeli kak sklep glede Madžarske. Monakovski sklepi pomenijo za Madžarsko v resnici velik uspeh. Štiri velesile so poudarile in ugotovile, da so zahteve Madžarske upravičene ter so to tudi okrepile s svojimi podpisi. Madžarski narod mora dati takšnemu sklepu popolno priznanje. Za takšen uspeh se je treba zahvaliti delavnosti madžarske zunanje politike, ki zahteva pravico samoopredeljevanja narodov. Vsak naj si zapomni, da madžarska politika ne bo krenila s te poti ter se bo vedno prizadevala, da pomaga doseči pravico z vsemi silami, s katerimi razpolaga. Madžarska vodi miroljubno politiko. Hodila bo tudi v bodoče to pot, čeprav bo tudi trnjeva.

Zahvalne molitve za mir

Rim, 3. okt. o. Včeraj so bile po vseh rimskih stolnih cerkvah zahvalne molitve, da je Bog obvaroval Evropo in svet šibe vojne. Sv. oče je molitvam prisostvoval v vatikanski kapeli.

Castel Gandolfo, 3. okt. AA. (Havas) Sv. oče papež Pij XI. je včeraj sprejel čsl. poslanika pri Vatikanu. V razgovoru z njim o zadnjih dogodkih na Češkoslovaškem je sveti oče poudaril, da je ČSR doprinesla veliko žrtev za človečanstvo, za idejo miru. Sv. oče se je dalje dotaknil tudi zadnjega govora predsednika čsl. vlade generala Šyrova, v katerem je ta poudaril, da je Češkoslovaška pristala na monakovski sporazum. Papež Pij XI. je poslal svoj blagoslov novi čsl. državi.

Mirovna poslanica angleškega kralja

London, 3. okt. AA. (Rauter) Kralj Jurij in kraljica Elizabeta sta ob 19.20 odpotovala v grad Balmoral na Skotskem, kjer bosta prebila še ostanek svojega odмора. Kralj Jurij je izdal naslednjo poslanico: »Preizkušnja je minila in danes moremo izročiti Bogu za njegovo milost največjo zahvalo, ker nas je obvaroval pred strašotami vojne. V tem trenutku se hočem zahvaliti tistim možem in ženam za njihovo hladnokrvnost, ki so jo pokazali v teh kritičnih dneh ter pokazali tudi svojo pripravljenost, da se odzovejo svoji dolžnosti. Po divnih naporih predsednika vlade v korist miru upam, da bo sedaj nastopil nov čas miru in napredka med narodi vsega sveta.«

Vesti 3. oktobra

Včeraj je bila v Sofiji slovesno odprta razstava belgrajskih karikaturstov.

Ob 20 letnici, odkar je stopil na prestol bolgarski kralj Boris, je bil objavljen ukaz, s katerim se podeljuje amnestija raznim kaznjencem, ki so bili obsojeni po zakonu o varstvu države.

Vesti o odstopu predsednika češkoslovaške republike dr. Beneša se trdovratno ponavljajo, in je verjetno, da bodo v kratkem dobile tudi uradno potrdilo.

Francoska socialistična stranka in socialistične delavske organizacije so izdale resolucijo, v kateri pravijo, da z največjim zadovoljstvom sprejemajo uspehe sporazuma v Münchenu, češ da bo to rodilo splošno pomirjenje in ureditev spornih evropskih vprašanj. Češkoslovaške, za katero se je francoski socializem v besedah še pred dnevi tako močno vlekla, ta resolucija ne omenja.

Posebni ministrski odbor za ureditev vprašanj, ki so po sprejetju münchenskega sporazuma nastala za Češkoslovaško, so ustanovili v Pragi. Predsednik komisije je general Sirovy, člani so notranji, zunanji, vojni, poštni, trgovinski, finančni in pravosodni ministri.

Poročilo o sestanku v Münchenu in o podpisu angleško nemškega sporazuma bo danes dal v angleški zbornici predsednik vlade Chamberlain.

Notranje posojilo v znesku poldruge milijarde mark (20 milijard dinarjev) je razpisala nemška Nad 100.000 zahvalnih pisem in brzojav ter cele vagone evreja sta dobila zadnje dni angleški ministrski predsednik in njegova žena iz vseh evropskih držav.

Izredne ukrepe za varstvo meja je danes preklcala holandska vlada.

Hitlerju je čestital ob zasedbi sudetsko-nemškega ozemlja tudi poglavar nacionalistične Španije, general Franco.

Število angleških opazovalcev na Češkoslovaškem so povečali na osem. Kaj bodo ti opazovalci delali, ni točno določeno.

Nemška socialno-demokratska stranka na Češkoslovaškem je izdala oklic, v katerem pravi, da je prenehala delovati v krajih, ki pridejo pod Nemčijo, ker pač ne more drugače.

Ameriška prostovoljska brigada »Abraham Lincoln« se bo baje v prihodnjih štirih tednih vrnila s španskih bojišč. Za prevoz brigade je potrebnih 15.000 dolarjev, ki jih bodo skušali prijatelji brigade nabrati po Ameriki.

Nemci so dosegli v Münchenu velik uspeh. Francija pa je izgubila svoje zaveznike. V tem smislu piše o münchenskem sporazumu farnoski nacionalistični tisk.

Brat predsednika dr. Beneša, ki je zadnje čase za propagando potoval po Združenih državah, se je med govorom v Washingtonu onesvestil, ko je zvedel, da je ČSR sprejela münchenske sklepe.

Predsednik japonske vlade knez Konoje je brzojavno čestital Hitlerju ob zasedbi sudetskega ozemlja.

Breslavski kardinal Bertram je v imenu nemških škofov poslal Hitlerju zahvalno brzojavko, v kateri se kanclerju zahvaljuje za napore, da bi ohranil mir.

Vodja italijanskega gozdarstva general Agostini je včeraj dopotoval v Nemčijo, kjer si bo ogledal tamšnje gozdarske naprave in obiskal nemška lovišča.

Madžarski ministrski predsednik Imredy se je brzojavno zahvalil Mussoliniju, da je podpiral madžarske zahteve in ga prosi pomoči še za bodoče.

Sovjetska Rusija noče imeti s sestankom v Münchenu nobene zveze in se načelno ne strinja s tamkajšnjimi sklepi. Tako razglasa sovjetsko poslanstvo v Parizu. Taka izjava bi lahko prišla že prej. Po dogodkih, ki jih je münchenski sporazum rodil za ČSR, priča tako govorjenje le, da znajo tudi boljševiki po toči zvoniti.

V Angliji so včeraj molili v zahvalo za mir in za Češkoslovaško, da bi mogla preboleti žrtve, ki so ji bile naložene.

Šolski pouk v duhu plemenskih nauk je prepovedala argentinska vlada in hkratu določila, da morajo biti ravnatelji osnovnih šol argentinske narodnosti. Odredba je naperjena proti nemškim šolam, ki jih je po Argentini več tisoč.

Runciman novi angleški mornarški minister

London, 3. oktobra. V angleških političnih krogih prevladuje mnenje, da bo za naslednika mornarškega ministra Duff Coopera najbrž imenovan lord Runciman.

Okrnjevanje Češkoslovaške:

Poljska zaseda Tešinsko ozemlje

Do 10. oktobra bo zasedba in izročitev končana

Praga, 3. okt. o. Češkoslovaška vlada je izdala naslednje uradno poročilo:

Zaradi mednarodnega položaja, zaradi pritiska in okoliščin, ki izvirajo iz poljskega ultimata z dne 30. septembra, ki zahteva takojšnjo odstopitev nekaterih delov češkoslovaškega ozemlja v šleziji in takojšnjo izročitev ozemlja zahodno od Tješina, so češke oblasti začele 2. oktobra izpraznjevati ozemlje, ki ga omejuje črta: Trieben-Horný-Dolný-Tranovice-Terlicko-Albrechtice-Stonava do občine Darkova.

V istem času, ko je češkoslovaška vojska začela izpraznjevati to ozemlje, so poljski oddelki zasedli Tješina. Poljska spomenica zahteva postopno izročitev pokrajin Oderberg, Freistadt in Jablunkau. Dalje spomenica zahteva plebscit za okrajja Šlesko Ostravo in Frydek. Za zdaj ni gotovo, ali bo češkoslovaška vlada sprejela plebscit, zakaj oba ta okrajja sta čisto češka.

Med češkoslovaško in poljsko vlado potekajo pogajanja za ustanovitev mešane češko-poljske

komisije, ki se bo bavila z vsemi vprašanji glede odstopitve češkoslovaškega ozemlja Poljski. Vse to ozemlje bo Poljski izročeno v 10 dneh.

Poljsko uradno poročilo pravi:

Poljsko noto z dne 30. septembra, ki natanko določa zahteve poljske vlade glede vrnitve šleskega Tješina, je čsl. vlada v celoti sprejela. V skladu z njo bo tješinski okraj izročen poljskim vojaškim oblastvom do 2. okt. ob 14. Izpraznitev in dejanska izročitev Tješina in okrožja Freistadt Poljski bo izvedena v 10 dneh. Vprašanja, ki se nanašajo na razmejitve drugih ozemelj in na plebscitni postopek ter na obračun o izročitvi ozemlja, bodo urejena sporazumno s čsl. vlado. Čsl. vlada bo takoj izdala ukrepe, da se izpuste iz češke armade Poljaki in da se izpuste poljski politični kaznjenci. Poljska vlada je z velikim veseljem sprejela rešitev bolehnega spora med obeh državama, ki sta se sporazumele za ureditev, ki je v skladu z miroljubnimi nameni poljskega naroda.

Razbojniški vlom v Mlaki pri Komendi

Z grožnjami sta izsiljevala denar od ljudi

Komenda, 2. oktobra. V soboto v noči ob pol 3 zjutraj je bil izvršen roparski vlom, katerega žrtev bi skoro postala mati 3 tedne starega otročka.

Okrog polnoči je peljal posestnik Ravnikar France iz Mlake občina Komenda, lončarske izdelke s konjem v Skofeljo. Žena Marija, ki je pomagala svojem možu pri natovarjenju voza, je po njegovem odhodu legla nazaj k počitku in se ji je zdelo okrog pol tretje ure, da nekdo hodi po delavnici njenega moža. V sobi je zaradi otročka gorela petrolejka. Ko se malo prebudi mati iz sna, zagleda poleg postelje možko postavbo, ki je nato skočila k luči in jo pihnila. V temi je ženo nepoklicanec pograbil za vrat, ter jo pričel neusmiljeno daviti.

Zahtevajoč »denar ali pa življenje«. Žena se je kljub svoji utrutljivosti krčevito branila in napadalec na vso moč praskala po rokah in licu. Končno ga je preposlala, naj jo pusti v miru in mu zagotovila, da mu izroči denar. Res je vstala ter se vsa preplašena splazila do omare, katero je odprla ter mu izročila vse prihranek v znesku 600 dinarjev, katere je ropar urno pobasal, ter nato izginil v temno noč. Med tem pa je že nastalo vpitje v sosedni sobi, v kateri je spala tašča Ana. Starka je vstala ter taka kot je bila in bosa ušla skozi vržena vrata na prosto, ter z vso naglico hitela proti Podborštu, kjer ima sorodstvo. Tam so ženo vso premraženo in do smrti izmučeno spravili na varno.

Ko je na lice mesta izvršenega razbojstva prihitela orožniška patrulja pod vodstvom orožniškega vodnika g. Šnablina, je ugotovila, da sta roparja vdrla skozi okno delavnice, ki je bilo brez tečajev in samo pripro, nato pa veži v spalnico.

Napadena Marija Ravnikar je roparja spoznala in povedala orožnikom, da so storili domači fantje in sicer po domače Tomaževi ali Bufovi, ter nato izjavila, da se mora razbojnika spoznati po rokah, ki mu jih spraskala. Orožniki so vse tri brate spravili v kamniške zapore vse dotlej, dokler ji ne prepeljajo v Ljubljano in oddajo okrožnemu sodišču. Jožeta in Ludvika so zaradi teže dokazov obdržali v zaporu, dočim so tretjega brata Avgusta zaradi neutemeljenega suma izpustili domov.

Od tu in tam

Mednarodno razstavo za zaščito otrok je v soboto v Belgradu odprl minister za socialno politiko in narodno zdravje Dragiša Cvetković. Pri otvoritvi se je zbralo precejšnje število ljudi, večinoma zastopniki raznih podpornih in humanitarnih društev. Navzoči so bili tudi zastopnik kralja, pravoslavne cerkve in raznih zdravniških institucij. Včeraj pa se je začel mednarodni kongres za zaščito otrok v prisotnosti kraljice Marije.

Zupana vasi Donje Konjuše blizu Prijepolja je ustrelil nekdo skozi okno gostilne, ko se je pogovarjal s svojimi prijatelji ob mizi. Zupan Kuštrinović, katerega predniki pa tudi on so bili vedno junaki in znani bojovníki, je prišel proti večeru v vaško gostilnico, kjer je s prijatelji debatiral o najnovejših dogodkih v svetu ter o vsem mogočem. Ves ta čas pa je nekdo prežal zunaj in neutrudno čakal, kdaj se bodo gostje razšli. Ker so se pa Kuštrinović in prijatelji zaklepali pozno v noč, se je oprezovalca lotila nepotrepljivost, pa je ustrelil iz puške kar skozi okno in dvakrat zadal Kuštrinovića v pljuča, a njegovega soseda v trebuh. Oba ranjenca se borita s smrtjo.

S špiritom se je polil in se zažgal zobotehnik Mustafa Digičič iz Kruševca pri Podgorici. Delal je v svojem laboratoriju ob svetilki, polnjeni s špiritom. Med delom pa se je svetilka nagnila, da se je špirit zlijal po zobotehnikovi obleki, ki se je takoj vnela. Čeprav vasi je takoj priskočil na pomoč brat, so bili vsi napori zaman. Mustafa so prepeljali v bolnišnico, kjer je pa v strahovitih bolečinah umrl.

Pokvarjeno in ponarejeno mleko je zadnje dni začelo prihajati na trg v Osijeku. Tržni nadzornik je dal prijeti dvajset takih nepoštenih in brezvestnih ljudi, pa jim pravih imen niso mogli ugotoviti, ker so vsi povedali napačno ime. Zaradi tega so predlagali banski upravi, naj vpelje za vsakega prodajalca mleka na trgu posebno legitimacijo.

Okrajnega poglavarja, ki je pri petomajskih volitvah l. 1935 prevel kruto ravnal z ljudmi, je sodišče v Kragujevcu obsodilo na osem mesecev težke ječe. Dimitrije Jovanović je bil podglavar v oraškem okraju. Za časa volitev je osebo agitiral za znanega JNS-veljaka in Jevčičevega kandidata Ljiljo Mihajlovića, proti kateremu je kandidiral na listi opozicije neki odvjetnik. Jovanović je znal potlačiti opozicijo tudi s tem, da je pri svojih najbolj vnetih političnih nasprotnikih že kaj našel, da jih je mogel obsoditi kar na mesec dni zapor. Pred sodišče pa je prišel zato, ker je dal vse obsojenca zapreti takoj, ne da bi bila kazen od višje instance potrjena. Podglavar se je zagovarjal, da je ljudi kaznoval zaradi svoje službene gorečnosti, ker je hotel po uradnih predpisih ohraniti mir, ne pa zato, da bi onemogočil opozicionalce. Sodišče pa se je prepričalo o nasprotnem. Jovanović je dobil precej izdatno plačilo za svojo batinaško vlogo v tem, da bo moral kar za osem mesecev za zapahe.

Samomir je izvršil 16 letni pastirček Nikola Šimović iz Zelčine pri Valpovu, ker se mu je pastirjenje že priskutilo. Detek je bil silno blister in nadarjen, in je vse dni presedel na paši ter prebiral knjige. Zaradi tega branja je začel sanjati o lepota in prijetnostih po širnem svetu v lepih krajih ter si zaželel, da bi ta svet videl. Ker pa ni mogel ostvariti svojih načrtov, da bi šel naprej v mestne šole in potem v širni svet, je zdvojnol nad seboj in se vrgl pod vlak, ki mu je odrezal glavo.

Strahovit ogenj je izbruhnil v soboto v vojvodinski vasi Samoš pri Petrogradu. Goreti je začelo dopoldne na več krajih vasi. Branko Djukić in njegova žena sta kurila v peči, iz katere pa je zaradi vetra odletelo nekaj isker proti dvorišču, kjer se je takoj vnel skedenj, napolnjen s slamo. Nesreča je hotela, da je potegnil proti vasi še močan veter, ki je iskre nosil vse naokrog. V dobri uri se je ogenj zaneli že na več koncih vasi. Takoj so alarmirali domače gasilce, ki so se kot brez moči borili proti ognju. Njim so pritekli na pomoč še gasilci iz bližnjih vasi, da jih je bilo edlejnji zbranih nad 100 od 12 čet. Žrtve ognja je postalo deset hiš, a le dva posestnika pa sta bila zavarovana proti ognju.

Svoji nevesti je odnesel vso doto in tik pred poroko pobežnil neki inž. Herman Niemann iz Novega Sada. Ta »zali« mlačenec se je bil spoznal z otroško vrtnarico Livijo Lauber ter ji kmalu začel tvežiti vse mogoče a svoji sijajni službi, ki jo je dobil na Bolgarskem, ter o svojih visokih načrtih. Dekle mu je šlo na lim in se dalo prigoriti. Sklenila sta se poročiti v najkrajšem času. Malo prej pa jo je pregovoril, da mu je izročila 13.000 dinarjev in nekaj svoje zlatnine, da bi mogel poravnati nekatere svoje prejšnje obveznosti. Tako oborožen si je »ženin« na tihem dal izstaviti polni list ter premenjal ves denar v angleške funte. Z dekletom sta se zmenila, da bosta določenega dne prišla v Belgrad, kjer bo poroka. Ko je dekle res prišlo in čakalo svojega ženina, je moralo po dolgem času spoznati, da je padlo v past prevečanemu goljufu. Policija ga sedaj išče.

Tri grobove so oplenili neznani zločinci v Samoboru pri Zagrebu. Vsi tri grobovi so bili stari po več let, v enem izmed njih je bil pokopan neki zdravnik že deset let. Zločin je prvi odkril grobar, ki je pri mrtvašnici našel spodnjo čeljust, iz katere so bil poruvani zlati zobje. Tudi v ostalih dveh grobovih so pobrali s trupel vse prstane in zlato zobovje. Da bi pa zabrisali sled, so se do pokopališča pripeljali z avtomobilom in z njim tudi pobegnili.

Svojega brata je ubil sedemdesetletni stari Franjo Vinc iz okolice Velike Kike. Oba sta bila lani kupila skupno vinograd. Kakor je pri takih primerih kaj navadno, sta se tudi ta dva skregala, dokler si nista vinograda razdelila. Le brizgalka za galico je ostal sporna. Zaradi nje sta se spet začela prepirati, dokler ni Franjo pograbil kopačo in krenil z njo brata po glavi. Zaradi uboja je dobil stari tri leta robije.

Izza naših meja

Promet v tržaški luki se po italijanskih statistikah dviga. Tako je v prvi polovici letošnjega leta znašal ves trgovski promet 1 milijon 660.500 ton, dočim je lani v istem času znašal 1.542.000 ton. Lansko leto je znašal celokupni promet 3.154.000 ton. V letu 1936 pa komaj 2.245.000 ton. Kakor kaže, bo letošnji promet še večji kot v letu 1937.

V Trstu se bo zgradila v najkrajšem času velika in lepa palača fašistične mladinske organizacije »Gile« (Gioventu italiana del littorio). Občina je v ta namen iz svojega proračuna dajala po 1 milijon in pol lir letno od leta 1935. Palača bo vsa iz marmorja in klesane kamna ter bo zelo monumentalna.

Javno kopališče v Celju in napeljava centralne kurjave v mestno gledališče

Celje, 3. oktobra.
Novo moderno kadno, parno in pršno kopališče v Delavskem domu, ki je bilo odprto 18. septembra, je začelo celjsko občinstvo že obiskovati. Dosedaj je bilo dnevno povprečno 40 kopeli. Zanimivo je, da se poslužuje občinstvo predvsem kadnih kopeli, dočim se pršnih kopeli do sedaj ni veliko uporabilo, dasi so sorazmerno a kadnimi kopelmi cenejše. Uprava kopališča ba te dni v vseh celicah nadomestila gumijaste podloge, ki so preveč provodne, z lesenimi deščicami, po hodnikih pa bodo razgrnili preproge.

Kopališče je zdaj odprto vsak delavnik nepretrgoma od pol 8 zjutraj do 7 zvečer, v nedeljo pa od 8 do 12 dopoldne, v ponedeljek je kopališče ves dan zaprto. Iz občinstva pa se elišijo želje, da bi uprava čas kopanja nekoliko spremenila. Prav gotovo je, da bi bilo za občinstvo primernejše in ugodnejše, zlasti pa za delavstvo, privlačne namence, uradnike, ki so navadno do pol 7 zvečer v službi v tovarnah, trgovinah, obrtnih lokalih, pisarnah, da bi se čas kopanja podaljšal vsaj dve uri zvečer, zjutraj pa bi se kopališče odprlo toliko kasneje. Uprava bi se to ureditvijo na eni strani ugodila občinstvu, na drugi strani pa se bodo delavci, namence, uradniki in tudi občinstvo, ki bi se pač najlažje kopalo po 7 zvečer, bolj posluževali kopeli v novem kopališču in prav gotovo je, da ba tudi naročil za pršne kopeli več, saj stanje le 3 din.

Ze lansko leto smo poročali v našem listu,

Maribor v temi

Navodila za zatemnitev mesta v zvezi z vajami za obrambo pred zračnimi napadi

Maribor, 30. septembra.

Po naročilu kralj. banske uprave dravske banovine v Ljubljani Pov. II-2, štev. 1176-25, z dne 24. septembra 1938 se vrši na teritoriju mesta Maribora ter občin Košaki, Kamnica, Pobrežje, Studenci, Radvanje, Razvanje in Pekre dvodnevna vaja za zatemnitev dne 4. in 5. oktobra t. l.

Stanje zatemnitve traja vso noč, s tem da se ukine ulična razsvetljava dne 4. oktobra ob 20 zvečer, dočim se dne 5. oktobra ulična razsvetljava sploh ne bo prižgala.

Mestno poglavarstvo odreja skupno s policijskimi oblastmi:

A. Splošne odredbe:

1. Vsak prebivalec se mora ravnati po navodilih za zatemnitev, ter mora v ta namen vse pripraviti, kar je potrebno za zatemnenje hiš, javnih lokalov, obratov in industrij.

2. Med zatemnitvijo poteka življenje na ulici, v hišah, obratih, javnih lokalih itd. kot v normalnih razmerah.

3. Prometna vozila morajo voziti z zmanjšano hitrostjo; ravno tako se morajo pešci po ulicah in cestah strogo držati prometno-cestnega reda, da se tako prepreči prometne nezgode.

4. Zaradi vidnosti se bodo robniki pločnikov, drevesa ter ograje ob križiščih, nasipih in mostovih premazali z belim oleskom — apnom.

5. Vsaka kršitev teh predpisov se kaznuje na osnovi čl. 69 zakona o notranji upravi z denarno globo od 10 do 500 din, a v slučaju neplačila v odrejenem roku z zaporom od 1 do 10 dni.

6. Odredbe zatemnitve ne veljajo za vsa uradna poslopja in naprave državnih železnic.

B. Predpisi za zatemnitev:

1. Vsa zunanja cestna razsvetljava, razen najvažnejših prometnih svetlobnih signalov, se ukine. Svetlobna telesa, prometne luči morajo biti tako zasenčene, da so nevidne iz zraka.

Uporaba žepnih svetilk, vzgalic itd. na prostem je prepovedana.

Včerajsnji športni pregled

Tudi peto kolo v ligaški hiši je prineslo — tako skoraj kot vedno — nekaj povsem nepričakovanih rezultatov.

V Belgradu je na slabem igrišču Jedinstva igrala naša Ljubljana v malo oslabileni postavi. Rezultat 4:1 v Belgradu in proti Jedinstvu je zelo slab. Pri tem je treba poudariti, da je Ljubljana povsem zatajila in da sta dva gola delo domačih igralcev. Ljubljana se ni znala znajti niti potem, ko je sodnik Monijo Kario iz Skoplja izključil desnega branilca Jedinstva. Dva teška rezultata, ki jih je Ljubljana pretrpela v Zagrebu in včera v Belgradu, nam kaže, da v moštvo Ljubljane nekaj ni v redu. Od Ljubljane ni nihče pričakoval zmage, čeprav ni bila izključena, vendar pa tako visok poraz proti Jedinstvu, ki ni bog ve kako dobro moštvo, kaže, da je naša ligaška enajstotica izven svoje forme. Zdi se nam, da bomo morali tudi letos proti koncu prvenstva s strahom računati ali bo ostala Ljubljana v ligi ali ne bo.

Senzacija je zmaga BSK-a napram Gradjanskemu v Zagrebu, ki je veljal za visokega favorita. Nad 8000 gledalcev je zamen pričakoval toliko zaželjene zmage domačinov, zmagal je BSK in je Gradjanski že štiri točke za BSK. Rezultat je bil 2:1 za BSK.

Na igrišču Jugoslavije v Belgradu pa je bilo pred 7000 gledalci drugo merjenje sil Belgrada in Zagreba. Haškovec, ki so igrali proti Jugoslaviji, niso pripisovali mnogo izgledov na zmago. Vendar pa je moštvo hrvatskih akademikov, ki v Zagrebu še zdaleka ne uživa toliko simpatij kot Gradjanski, opravilo sloves zagrebskega nogometa. Rezultat 2:0 za Hašk je bil postavljen šele v drugem polčasu.

V Splitu je pred 2500 gledalci premagal Hajduk Baska. Hajduk je bil ves čas igre mnogo močnejši nasprotnik in je igral tako dobro kot v svojih najboljših dneh.

Oba nova ligaška kluba SK Gradjanski iz Skoplja in varaždinska Slavija sta merila svoje moči v Skoplju. Zmagali so s tesnim rezultatom 2:1 domačini. Varaždinska Slavija, ki je nastopila v malo izpremenjeni postavi, je nudila Gradjanskemu močan odpor.

Prvo zmago si je priborila sarajevska Slavija včera na domačem igrišču proti zemunski Sparti. Rezultat 3:1 je povsem zaslužen. Slavija je bila mnogo boljše in sigurnejše moštvo. Po V. kolu je stanje v ligaški hiši sledeče:

BSK	5	5	0	0	14:4	0	(1)
HASK	5	4	1	0	12:4	9	(1)
Jugoslavija	5	4	0	1	10:4	8	(2)
Gradjanski	5	3	0	2	17:6	6	(4)
Hajduk	5	2	2	1	11:6	6	(4)
Bask	5	2	1	2	4:6	5	(5)
Gradjanski (S)	5	2	1	2	7:9	5	(5)

kako bi se dalo z dograditvijo Delavskega doma in javnega kopališča v Celju rešiti zelo aktualno in pereče vprašanje napeljave centralne kurjave v mestnem gledališču. Znano je, da se celjsko gledališče zelo težko ogreje in se je občinstvo mnogokrat pri predstavah upravičeno pritoževalo, mnogi so celo godrnjali nad upravo mestnega gledališča, češ da ne skrbi dovolj za kurjavo, vključ temu, da se je uprava zelo trudila, da bi občinstvu ugodila. Ze lansko leto se je na seji razpravljalo o možnosti priključitve napeljave centralne kurjave iz Delavskega doma v Mestno gledališče. Ta vprašanje je postalo aktualno sedaj, ko že Delavski dom stoji in ima sijajno centralno kurjavo. Iz Delavskega doma bi se napeljalo po kanalu v prerezu 1 m cevi v mestno gledališče. Dela bodo stal približno 150.000 din. Gledališka dvorana naj bi se ogrela s toplozračno centralno kurjavo, oder in hodniki pa s parno. Ta ureditev bi bila sijajna. Prihranil bi se premore, delavci, na drugi strani, kar je najvažnejše, pa bi gledališče lahko vsak čas ogreli, ne da bi s tem trpela uprava. Zvečer namreč, ko se kopališče zapre, bi prišla v poštev neizrabljena količina centralne kurjave. Gledališče bi se tako lahko vsak čas dovoljno ogrelo. Gledališka družina in druga društva, ki prirajejo tu svoje predstave, pa bi se v toplih prostorih valila in izobraževala. Celjsko občinstvo, zlasti obiskovalci gledališča to zamisel pozdravljajo z željo, da bi se realizirala še do letošnje gledališke sezone.

2. Vsa reklamna razsvetljava in razsvetljava napisov ter razsvetljava izlozb mora biti odklopljena.

3. Poslopja morajo biti popolnoma zatemnjena. Zatemnitev mora biti tako izvršena, da je notranja razsvetljava od zunaj popolnoma nevidna. To se doseže z omejitvijo in zasenčenjem notranje razsvetljave (globinski reflektorji, oblični filtri modre barve, zamenjava jakih žarnic z žarnicami manjše svetlobne jakosti); z zakritjem oken, vrat ter vrhnih svetlin.

Najenostavnejša sredstva za zakritje oken so lesene naokne, dalje zavese iz gostih tkanin, iz črne perila ali iz 1,5 mm debele lepenke, ki presegajo notranji rob oken za ca. 10 cm ter so povsod dobro pripete na okenski okvir.

Pri vhodih v razsvetljene prostore direktno iz ceste se morajo pridvideti dvojni svetlobni zastori, kar dosežemo z dvema zavesama ali z zakritjem obeh vrat venterika. Ako se odpre zunanja vrtnica, oz. zunanji prostor, mora biti druga vrtnica oz. zastor spušen.

4. Dovajanje toka in svetilnega plina podjetjem in privatnikom ne bo prekinjeno.

5. Za označbo popravil na cestah se uporabijo rdeče svetilke, ki so zgoraj in ob straneh zasenčene.

Žarometi vozil morajo biti zastrti s črno zaslonko, ki ima v sredini odprtino horizontalne širine 5 do 8 cm, višine pa 1,5 cm. Na to odprtino in ob straneh naj bo strešica, ki usmerja žarke posevno navzdol. Tudi zadnje luči vozil morajo biti zasenčene s strešicami.

Zunanji mesta se vključijo srednja žarnica žaromet (luč za daljavo), v mestu pa mala žarnica (luč za blizu). Uporaba kazalcev smeri je dopustna.

Za notranjo razsvetljava vozil veljajo navodila pod št. 3.

7. Predpisi za zasenčenje žarometov vozil veljajo le za vozila iz kraja, v katerem se vaja vrši. Zunanja vozila morajo voziti z lučmi za parkiranje.

8. Predpisi za zasenčenje žarometov ne veljajo za vozila vojske, kolikor to zahteva potreba.

8. Predpisi za zasenčenje žarometov ne veljajo za vozila vojske, kolikor to zahteva potreba.

8. Predpisi za zasenčenje žarometov ne veljajo za vozila vojske, kolikor to zahteva potreba.

8. Predpisi za zasenčenje žarometov ne veljajo za vozila vojske, kolikor to zahteva potreba.

8. Predpisi za zasenčenje žarometov ne veljajo za vozila vojske, kolikor to zahteva potreba.

8. Predpisi za zasenčenje žarometov ne veljajo za vozila vojske, kolikor to zahteva potreba.

8. Predpisi za zasenčenje žarometov ne veljajo za vozila vojske, kolikor to zahteva potreba.

8. Predpisi za zasenčenje žarometov ne veljajo za vozila vojske, kolikor to zahteva potreba.

8. Predpisi za zasenčenje žarometov ne veljajo za vozila vojske, kolikor to zahteva potreba.

8. Predpisi za zasenčenje žarometov ne veljajo za vozila vojske, kolikor to zahteva potreba.

8. Predpisi za zasenčenje žarometov ne veljajo za vozila vojske, kolikor to zahteva potreba.

8. Predpisi za zasenčenje žarometov ne veljajo za vozila vojske, kolikor to zahteva potreba.

8. Predpisi za zasenčenje žarometov ne veljajo za vozila vojske, kolikor to zahteva potreba.

8. Predpisi za zasenčenje žarometov ne veljajo za vozila vojske, kolikor to zahteva potreba.

8. Predpisi za zasenčenje žarometov ne veljajo za vozila vojske, kolikor to zahteva potreba.

8. Predpisi za zasenčenje žarometov ne veljajo za vozila vojske, kolikor to zahteva potreba.

8. Predpisi za zasenčenje žarometov ne veljajo za vozila vojske, kolikor to zahteva potreba.

8. Predpisi za zasenčenje žarometov ne veljajo za vozila vojske, kolikor to zahteva potreba.

8. Predpisi za zasenčenje žarometov ne veljajo za vozila vojske, kolikor to zahteva potreba.

8. Predpisi za zasenčenje žarometov ne veljajo za vozila vojske, kolikor to zahteva potreba.

8. Predpisi za zasenčenje žarometov ne veljajo za vozila vojske, kolikor to zahteva potreba.

8. Predpisi za zasenčenje žarometov ne veljajo za vozila vojske, kolikor to zahteva potreba.

8. Predpisi za zasenčenje žarometov ne veljajo za vozila vojske, kolikor to zahteva potreba.

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometar	sko stanje	Temperatura v °C	Relativna vlažnost	Veter (smer, jakost)	Pada-vine (mm)	Vrsta
Ljubljana	763.4	18.2	12.0	98	10	S ₁	2.2 dež
Maribor	763.2	15.4	6.0	90	10	0	4.0 —
Zagreb	763.8	20.0	12.0	90	10	0	— —
Belgrad	763.7	27.0	15.0	90	6	SE ₄	— —
Sarajevo	764.7	21.0	11.0	90	6	0	7.0 dež
Vis	763.4	18.0	14.0	90	10	SE ₂	8.0 dež
Split	763.6	25.0	17.0	90	8	NE ₂	0.3 dež
Kumbor	764.1	23.0	15.0	90	4	E ₂	95.0 dež
Rab	762.8	20.0	14.0	90	5	SSE ₄	11.0 dež
Dubrovnik	764.1	23.0	16.0	80	5	E ₂	12.0 dež

Vremenska napoved: Deloma oblačno in spremenljivo vreme.

Splošne pripombe o poteku vremena v Ljubljani od sobote do danes: V soboto je bilo ves dan oblačno. Deževalo je iz noči do 8.40, ob 9.45, od 10.45 do 11.05, dalje od 12.10 do 12.40; tokrat močno. Popoldne pa od 15.15 do 16, ostali čas je večkrat malo rosilo. Ob 17.15 se je oblačnost nekoliko zmanjšala ostalo pa je skoraj popolnoma oblačno v noč. Ponoči je pričelo ob 0.45 rahlo deževati, nato pa je močno lilo od 0.55 do 5 zjutraj, vmes pa je tudi grmel. Padlo je 37.8 mm dežja. Najvišja toplota zraka je znašala 18 stopinj C.

Včeraj je bilo do 6.40 popolnoma oblačno, nato se je ista nekoliko zmanjšala, ob 9.10 pa se je zopet pooblačilo. Rahlo je deževalo v poslednjih ves dopoldne, nekoliko močnejše od 9.15 do 9.40, deževati je nehalo ob 14.10. Ob 14.20 se je oblačnost zmanjšala, nakar je večkrat posijalo sonce, po 18 pa se je popolnoma zjasnilo in tako ostalo ves večer. Ponoči pa se je zopet nekoliko pooblačilo. Najnižja toplota zraka je znašala 14.6 stopinj C.

Koledar

Danes, ponedeljek, 3. oktobra: Terezija D. Jez. Torek, 4. septembra: Francisek Asiški.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marijin trg 5; mr. Kuralt, Gosposvetska cesta 10; mr. Bohinc, Rimska cesta 31.

Franciškanska prosveta M. O. v Ljubljani opozarja vse na svoje aktualno sklopično predavanje, ki bo v torek, dne 4. oktobra ob 8 zvečer v novi franciškanski dvorani »Portreti vodilnih političnih osebnosti«. Predava ob številnih sklopičnih slikah urednik France Terseglav. Vsi, ki se zanimajo za današnje svetovne politične dogodke in za voditelje, v katerih rokah je usoda posameznih narodov, nikar ne zamudite tega predavanja! Predprodaja vstopnic po 2 in 3 din v pisarni »Pax et bonum« v franciškanski pazaži. Člani imajo popust.

Gospod Stanko Prek, znani kitarist, ki je ponovno nastopil že v našem radiu, bo priredil drevi ob 20. v mali filharmonični dvorani kitarski solistični večer, na katerem bo izvajal devet skladb različnih avtorjev svetovnih literatur. Kot uvod bo govor o umetniški vrednosti in zgodovinskem razvoju kitare. Govoril bo g. Josip Škafar. Na večer opozarjamo vse one, ki se zanimajo za igro na kitari. Vstopnice se dobe čez dan v knjižarni Glebene Matice, od pol 8 naprej pa v vezi filharmoničnega poslopja na Kongresnem trgu. Začetek ob 8 zvečer.

Ljubljansko gledališče

DRAMA. — Začetek ob 20.

Ponedeljek, 3. oktobra: zaprto.
Torek, 4. oktobra: »Veriga«. Red A.
Sreda, 5. oktobra: »Žene na Niskavuorijuu«. Izveš. Četrtek, 6. oktobra: »Izsiljena ženitev. Ljubezen — zdravnik«. Red Četrtek.

OPERA. — Začetek ob 20.

Ponedeljek, 3. oktobra: zaprto.
Torek, 4. oktobra: »Boris Godunov«. Eed B.
Sreda, 5. okt.: »Ero z onega sveta«. Red Sreda.
Četrtek, 6. oktobra: »Na sinjem Jadranu«. Premiera. Premierski abonma. Opereta.

DRAMA:

Za red A uprizori drama v torek zvečer Finžgarjevo dramo iz kmečkega življenja »Verigo«. Režijo ima g. Skrbineš.

»Žene na Niskavuorijuu«, izredno zanimiva in učinkovita igra finske pisateljice Helle Vuolijoki je dosegla pri nas tolik uspeh, da se ponovi v sredo 5. t. m. zvečer izven abonmana.

OPERA:

Boris Godunov, veličastna ruska opera Musorgskega, z g. Primožem v naslovni partiji, se ponovi v torek, dne 4. t. m., za red B.

Nova opereta »Na sinjem Jadranu«, delo glasbenika Edvarda Gloza, pride na naš operni oder v četrtek, dne 6. t. m. Muzikalna vodstvo ima g. Zebre, režira g. Zupan. Premiera v četrtek zvečer bo za premierski abonma.

Kljub veliki mednarodni napetosti v zadnjih dneh je Holandija mirno slavila

40 letnico vladanja kraljice Vilhelmine Geslo vladarske rodbine „Vzdržal bom“

V teh razburjenih dneh smo — pri nas menda še posebej — bili nagajeni k prepričanju, da ves svet živi samo v pričakovanju neizbežnih usodnih dogodkov, ki se netijo v Srednji Evropi. Zdi se, da ni nikjer na svetu, zlasti pa ne v Evropi več naroda ali države, ki bi ne živel v mrzlici izrednega časa, ki bi nadaljeval svoje redno življenje in se celo utegnil posvečati praznovanju in radosti ob velikih jubilejih. Da temu ni tako, nam je priča Holandija, ki je prav te dni nehala slaviti 40 letnico vladarstva svoje kraljice Vilhelmine. Slavja, s katerimi je holandsko ljudstvo poveljevalo svojo vladarico, nečeste prireditve in splošno narodno veselje, o čemur beremo v listih, slišimo po radiu ali kar vidimo v filmskih tednikih, vse to se nam zdi kakor prizori iz pravljice dežele. Nehote zavidamo to bližnjo, a po tej odmaknjenosti od sedanje Evrope tako daljno državo in se sprašujemo, kakšna mora biti osebnost holandske vladarice, da je njen jubilej znal in mogel preglasiti vse druge evropske in svetovne dogajanje v tako neverjetni meri. Kajti ni moči dvomiti, da je prav v originalni in pomembni osebnosti kraljice Vilhelmine treba iskati razloga za to presenetljivo in zavidanja vredno neverjetnost.

Tisti, ki menijo, da je v Evropi konec dobe velikih vladarjev, jim

osebnost holandske vladarice

tako po zunanosti kakor po značaju dokazuje prav nasprotno. Njen obraz sponinja na obraz in na profil velike angleške kraljice Viktorije, prve indijske cesarice. Njeno resno obličje izraža zdaj prijazen mir in vladarsko dobrohotnost, zdaj trdno odločnost in visokost. Lase, ki so prežgode osiveli, nosi skrbno po modi iz druge polovice prejšnjega stoletja. V njeni noši, kjer za načela takojmenovane moderne elegancije ni prostora, prevladuje bela barva, kakor je bila želja pokojnega kneza. Tujcu, ki jo sreča na katerem izmed njenih rednih jutranjih sprehodov, se zdi, da srečuje boljše rentnico, ki prihaja od jutranje službe božje in bo krenila v slaščičarno.

Toda kljub tej zunanji preprostosti vlada v kraljevi palači Nordeinde, podobni velikemu samostanu, po volji vladarice najstrožja dvorna etiketa. Zaradi te etikete, ki jo po večini evropskih dvorih opuščajo in uvažajo prostost družabne oblike, je kraljica Vilhelmina dobila primere jedini pravi vladar v Evropi. Tako vsaj pišejo ob jubileju holandski listi. Toda kraljica drži v svojem življenju najpreprostejšo meščanske navade z najrigoroznostnim pojmovanjem vladarske vzviše-

nosti in avtoritete. Kraljica, ki se vsak dan vozi s kolesom na sprehod, je sposobna javno osramotiti najvišjega dvornega ali državnega dostojanstvenika, ki bi prekršil samo majhen predpis dvornega obrednika glede noše ali vedenja.

Vladar mora iskati stika z ljudstvom

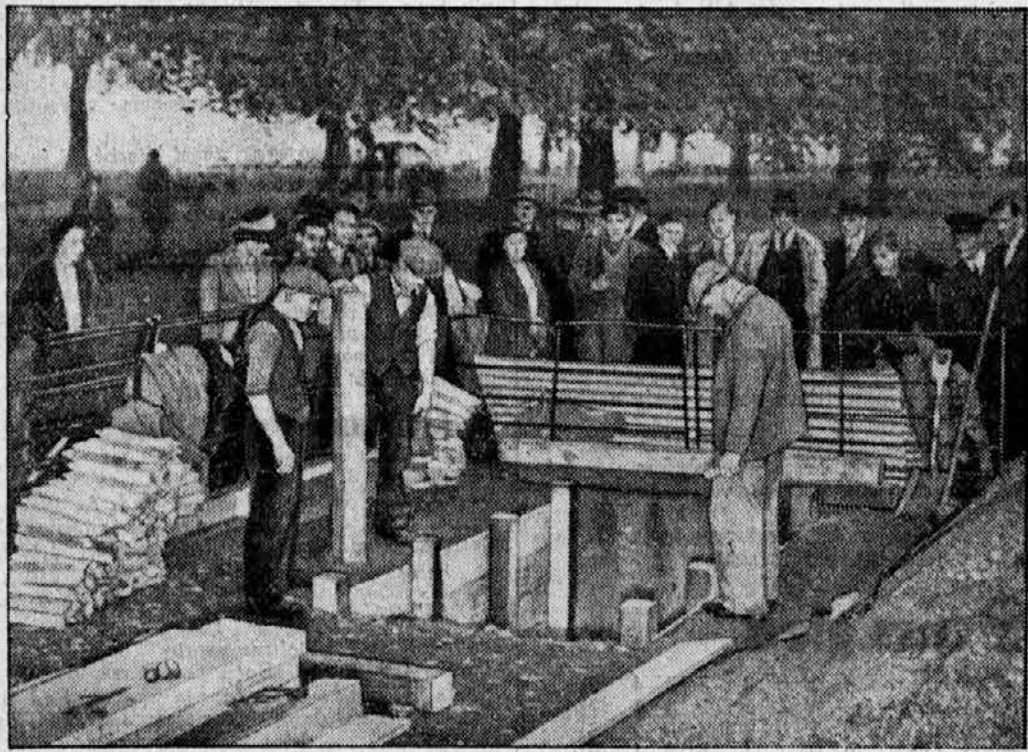
Glede vedenja je njen nazor, da se vladar danes ne sme omejevali samo na izvajanje oblasti, kolikor je vladarju dovoljuje ustava, marveč da mora predvsem iskati neposrednega stika z ljudstvom in da mora s tem stikom večati vladarski ugled in si pridobivati vpliva na ljudstvo. Po kraljičinem mnenju morajo moderni vladarji neprenehoma ustvarjati videz, da so z ljudskimi množicami v stalnem zaupnem stiku, ker ne vladajo več samo po božji volji, marveč vedno bolj tudi po volji ljudstva. Kraljica Vilhelmina torej hodi vsak dan med ljudi, pa naj prebiva v svoji palači v Haagu, ali v gradu Loo, kjer prebije večji del poletja in sicer hodi na take kraje, kjer pride v stik s čim več svojimi podložniki. Vsi kongresi, vse razstave, vse cerkve v Haagu so po vrsti deležni vsake leto časti njenega obiska. Čeprav je kraljica sama strogo verna kalvinka, kaže do vseh verskih prepričanj vzgledno širokoprčnost in strpnost.

Holandska ustava nalaga kraljici, da mora na leto prebiti vsaj petnajst dni v čudovitem gradu v Amsterdamu. Tja prihaja kraljica vsako jesen, ko je slovesno obiskala vsa velika mesta svoje države. Amsterdam pa je zadnja leta postal eno od velikih evropskih komunističnih središč, kjer postaja prevratna delavnost od leta do leta živahnejša in nevarnejša. Kraljice to dejstvo niti malo ne bga: vsako leto se pripelje v Amsterdam v odprti kočiji s kneginjo Julijano brez slehernega spremstva. Njeno načelo je: nikdar se skrivati pogledom ljudstva. Zato se ne mara voziti v zaprtih avtomobilih, ne mara ob svoji kočiji konjeniških kordonov, ne mara zaradi tega niti — odpreti dežnika.

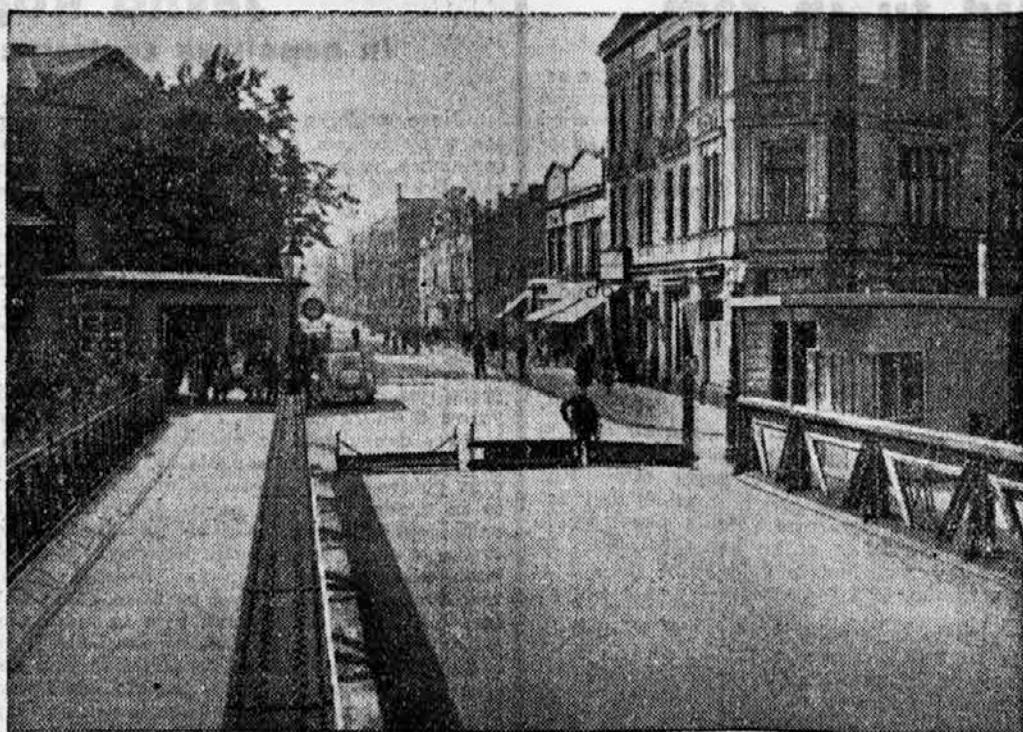
S svojo drznostjo je nešteto krat

razorožila svoe politične nasprotnike

Najpresenetljivejši vzgled za to daje dogodek ob koncu svetovne vojne. Tedaj je v vseh holandskih polkih vrel, čeprav se Holandija vojne ni udeleževala. Začeli so se upirati, Amsterdamu je grozila vojaška vstaja. Ko je bilo razburjenje na vrhuncu, so sporočili to kraljici. Dala si je pri-

Podzemsko skrivališče, kakršne so zadnjič začeli graditi v londonskem Hyde parku za primer letalskega napada

Most, ki veže češki in poljski del Tješina. Pred nekaj dnevi so promet čez ta most ustavili, kakor kažejo na sliki ovire, ki so jih postavili sredi mostu. Zdaj so te ovire postale nepotrebne, ko je bil ves Tješin priključen Poljski

peljali konja in je čisto sama odjezdila na trg pred borzo, kjer so se zbirali uporniki. Ob njenem prihodu se je med nezadovoljneže začela zmeda in obotavljanje. Nazadnje jih je kraljičin pogum prevzel tako, da so udarili v spontane manifestacije — in vstaje je bilo konec.

Kakor je kraljica sama natančna v izpolnjevanju kraljevskih dolžnosti in dvornih predpisov, tako zahteva tudi od svoje okolice. Za dvorne predpise ni nikdar nobene izjeme, za nikogar. Dvorne gospodične so posvarjene od kraljice same za vsak najmanjši prestopok protokola, za vsako zamudo ali opustitev. Zgodilo se je, da je ena izmed njih nekoč odzdravila lastnemu očetu, ko se je peljala s kraljico na sprehod. Kraljica je suho pripomnila: »Lili, baron se je odkril vaši kraljici in ne vam.«

„Vaše mesto je dva koraka zadaj“

O strogosti, s katero gleda kraljica na etike-to, pripovedujejo zanimivo anekdoto: Ko je kraljica leta 1912. obiskala uradno Pariz, jo je spremljal tudi pokojni knez-soprog. Ker po ustavi kraljičin soprog ni vladar, nima v javnosti kraljici enakega mesta. Pokojni knez Henrik je med sprejemom pri predsedniku republike hotel vladarico opozoriti na neko važno politično stvar. Toda, ko je stopil do nje, mu je kraljica dejala suho — v holandsčini seveda: »Vaše mesto je dva koraka zadaj.«

Po starih dvornih predpisih je kraljičina oseba nedotakljiva v najstrožjem smislu besed, kar pripelje pogosto do neljubih prizorov. Vladarica je dobra drsalka in strastno goji ta lepi šport. Toda dogodi se, da pride med drsanjem do kake neprilike — kraljičino spremstvo vladarici ne sme pomagati, marveč ima samo dolžnost, da kraljico obstopi in jo zakriva radovednim pogledom, dokler si ne pomaga sama. Prav tako ji ne sme nihče pomagati s konja in na konja in kar je še podobnih prilik.

Holandska tradicionalna nevtralnost

V politiki kraljica drži smer tradicionalne nevtralnosti. Med svetovno vojno je zavezniški tisk dolžil simpatije do Nemčije, a po krivici. Res da je kraljica Vilhelmina dovolila bivšemu nemškemu cesarju, da se je naselil na holandskem ozemlju v gradu Doornu, toda bivši nemški vladar ni bil še nikdar sprejet na holandskem dvoru. Maršal Moltke navaja v svojih spominih, s kakim pogumom in neuklonljivostjo je odbijala zahteve, da bi dovolila nemški vojski udariti na Belgijo čez holandsko ozemlje. Zaradi njene nezaprteosti je moral nemški generalni štab leta 1914. spremeniti v zadnjem trenutku vse svoje napadalne načrte. Nemški krogi pa so ji očitali, da drži z Angleži, čeprav je znano, kako jo je za-

dela burska vojna v začetku tega stoletja in krivice, ki so jih bili od Angležev deležni njeni rojaki v južni Afriki.

V resnici je kraljica Vilhelmina držala tedaj, ob svetovni vojni in danes, ko se je njeni državi že čisto bližala spet huda preskušnja, samo s svojim ljudstvom. Zato jo to ljudstvo danes tako slavi in z novim zaupanjem izroča svojo usodo v roke kraljice, ki je znala tako srečno in odločno urediti med svojim vladanjem geslo svoje rodbine, ki je postalo simbol vsega holandskega naroda in njegovih uspehov, geslo, ki se glasi: »Vzdržal bom«.

Woodrow Wilson, ki je pred 20 leti postavil načelo samoodločbe narodov, načelo, ki bi utegnulo postati zelo nevarno, če bi zahtevali njegovega uveljavljanja vsi narodi.

Programi Radio Ljubljana

Ponedeljek, 3. oktobra: 12. Češke narodne (plošče) — 12.45 Poročila — 13. Napovedi — 13.20 Opoldanski koncert Radijskega orkestra — 14. Napovedi — 15. Ruški sekstet — 15.40 Novo delovno leto radijske postaje (g. prof. France Koblar) — 19. Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura — 19.50 Zanimivosti — 20. Večer vesele glasbe. Sodelujejo: g. Dragica Sok, g. prof. Marjan Lipovšek (spremljava), g. Rudolf Pilih (harmonika) in kvartet Fantje na vasi — 22. Napovedi, poročila — 22.15 Dvočrta: Iz novega sveta, simfonija (plošče).

Drugi programi

Ponedeljek, 3. oktobra: Belgrad: 20. Prenos iz studija: Igralni narodnega gledališča igrajo — Praga: 20. Katja Kabanova, opera — Sofija: 20.15. Koncert orkestra »Sredec«, 21.15. Pevski koncerti — Ljubljana: 21. Cerkevni pevski koncert, 22. Simfonični koncert — Bu-dimpešta: 21.10. Operni orkester, 22.45. Za ples — München: 21.20. Koncertna ura — Rim: 22. Violinski koncert — Pariz: 20.30. Orkestralni koncert, 21. Komorna glasba.

Hervey Allen:

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

Toda ali ste si tudi zares čisto na jasnem? Kabino imate potem namreč tudi vi pod seboj, razumete? To ni tako lahko! Starega boste morali držati doli! Vedno malo z alkoholom, malo pa z dobro besedo! Čakajte, da bo spet slišal svojo malo, kako cepeta po krovu — veste, dekletce, ki ga je izgubil. Tako cepetanje mora slišati na krovu, gospod Adverso! Za drugo bo potem poskrbela že kapitanka. Ta že ve, kako ga je treba počasi spraviti k pameti, ko je najhujše mimo. Jaz pa vam bom ladjjo spravil do Havane, samo vsak dan mi morate malo povedati, kje bi približno bili.

Antonio je šel dol, sobica mu je bila neprijazna, odkar je vedel, na kaj onadva tam doli čakata.

Ko je nekaj ur pozneje prišel spet gor, da bi zmeril višino sonca, je Collins pobral že precej jadr. Bil je jasan dan in Anglino je imel dober razgled.

Coolin je pogledal od števil in dejal:

»Pozabil sem že povedati: Zamorec ve, kako je doli v kabini. Ta je že deset let pri nji, celo njun je. Kajne, gospod Adverso, saj me ne razumete napačno, da sem vam povedal to o kapitanu?«

»Jaz že čisto pravilno razumem, Collins.«

Spet sta se sklonila čez zemljevide.

To je bilo prvo delo v Antonievem življenju, ki se mu je zdelo na vse strani potrebno in važno. Bilo je važno kot končni cilj in kot sredstvo. Prav nikjer ni bilo pri njem niti najmanjšega igrakčanja. Na tej podlagi se je torej srečal s Collinsom!

OSEMINDVAJSETO POGlavJE

Čudovita setev.

Antonio je kmalu prišel na to, da se tek časa na dolgem potovanju človekovi notranjosti razodeva ne z zvonom in uro, in tudi ne z menjavo dneva in noči. Časovna razdobja je zaznavala samo po tem, da so pomenila vrsto različnih razpoloženj, pri katerih sta vreme in pa širinska stopnja igrala odločeno vlogo.

Iz teh razpoloženj se mu je tudi ladjja začela zdeti kot izrazita osebnost z določeno lastno voljo, o kateri se mu je zdelo, da je boljše, če ravna z njo obzirno, kakor pa togo in trdo.

91

Sicer pa ni Antonio imel prav nobene neposredne odgovornosti za ladjjo. Kadar so se zedinili o smeri za tisti dan, je našel veliko časa, da je svojo skrinjo od vrha do dna prebrskal, razen tega pa uprizarjal nekako čudovito samotno zasebno življenje, ki mu je v globini njegovega bitja tako prišlo, da se je nazadnje celo sam zamislil nad tem.

Marijo je pustil, da je ležala zavita, kakor jo je spravila Fides v zaboj.

Pod površnikom, kamor mu je mister Bonnyfeather dejal, naj pogleda, je ležal tesno zamotan zvitek v platnu, ki je vseboval sto gvinej. V veliki škafliji je našel vrsto lepih knjig, ki jih je mister Bonnyfeather dal vezat zanj v teletino. Te knjige je zdaj požiral.

Njegova preteklost je tiste dni ležala za njim na daljnem obzorju, iz katerega je lahko jemal stvari in jih opazoval od bližje, kakor se mu je zljubilo. Ležal je v senci čolna na krovu, počasi gibi ladjje so ga uspavali, pomagali so jim šumi vetra in valov in naglo izginjanje časa.

Nekoč je nenadno videl, da sedi poleg njega mis Jorhamova in ga opazuje. Dejala mu je:

»Če vas boli luč v očeh, morate nositi sončnik.«

Bil je ves zaposlen sam s seboj, ženska je morala svoj gugalnik privleči na krov skoraj brez šuma. In najbrž je že dolgo sedela tam poleg njega! Ta misel ga je spravljala v slabo voljo in dejal je:

»Saj ni sonce!«

Miss Jorhamova je za trenutek ustavila gugalje, da bi ga pogledala:

»Tako? Samo tako predse ste strmeli? Nisem vedela, da imate take skrbi!«

Antonio je malo ujedljivo odvrnil:

»O, imam jih nekaj, miss Jorhamova.«

»Imeti jih ne velja nič — slišati jih morate!«

Njen odgovor je bil pretresljiv in nenadno je spustila pletenje v naročje.

Seveda, ta dva spodaj, sta stvari slišala. Zdaj se je Antonio tega spet domislil.

Miss Jorhamova je spet prišla pletenje in rekla:

»Toda pri tem mi zelo dobro pomaga štetje. Kar naprej štejem. Zelo žal mi je, da imate skrbi, gospod Adverso.«

Vzdignila je velike nogavice, v katerih so tičale pletilke, Antonio pa se je branil njenega sočutja.

»Oh, ni vredno besedi, miss Jorhamova.«

Toda ni se dala odvrniti.

»Tako hudo je? Pridite malo k meni, pokazala vam bom, kar sem sešila.«

Vabilo se mu je prvi trenutek zdelo prebедasto. Tedaj pa se je ženska obrnila in ga gledala s pričakovanjem v očeh.